T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2018/606
KARAR NO : 2018/597
KARAR TR: 22.10.2018

ÖZET: Taşınmazın hisseli malikleri olan davacıların, davalı idarece taşınmaza korunması gerekli kültür varlığı şerhi konulmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığından bahisle her bir davacı için geriye dönük beş yıllık ecrimisil bedelinin dava tarihinden itibaren isleyecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açtıkları davanın, İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K ARAR

Davacılar : 1-N.K.
2-G.G.
3-Z.G.
Vekili : Av.O.Ö.
Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı
Vekili : Av.B.D.

O L A Y: Davacılar vekili dava dilekçesinde özetle; müvekkillerinin Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içinde kalan 367 ada, 4 parsel numaralı kerpiç ev ve bahçe statüsündeki taşınmazın malikleri olduğunu; davalı kurumca 15.01.2010 tarihinde taşınmaza korunması gerekli kültür varlığı olması nedeniyle el atıldığını, taşınmazın tamamının işgal edildiğini; dava konusu taşınmaza davalı kurum tarafından yasal bir kamulaştırma işlemi yapılmaksızın 15.01.2010 tarihinde şerh bırakılarak fiilen el atıldığını; müvekkillerinin davalı kuruma başvurduklarını ancak verilen cevapta kamulaştırma ödeneğinin yetersiz olmasından dolayı ödeme yapılmadığının, ilerleyen yıllarda ödeme yapılacağının belirtildiğini; tüm bu nedenlerle davanın kabulü ile dava konusu Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içinde kalan 367 ada 4 parsel sayılı taşınmaza davalı kurumca yapılan kamulaştırmasız el atmadan doğan tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı taraftan davacıların hisseleri oranında tazminine, geriye dönük beş yıllık ecrimisil bedelinin işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

ELBİSTAN 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ: 12.1.2018 gün ve E:2016/482, K:2018/7 sayı ile, 367 ada 4 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının beyanlar hanesine davalı idare tarafından 2.derece korunması gerekli kültür varlığı şerhi konulduğu; mahallinde yapılan keşifte taşınmazın boş durumda olduğu; üzerinde herhangi bir yapının bulunmadığının tespit edildiği; 4.10.2017 tarihli bilirkişi heyeti raporunda da taşınmaz üzerinde keşif öncesinde bir yapı bulunmadığının belirtildiği; bu durumda davalı idare tarafından dava konusu taşınmaza fiilen el atılmadığı, eylemin hukuki el atma niteliğinde olduğu; kamulaştırmasız el atmadan söz edilebilmesi için taşınmaz zilyetliğinin idareye geçmesi ve taşınmazın fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olması gerektiği anlaşılmakla, yargı yolu bakımından mahkemelerinin görev alanına girmeyen davanın usulden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili yine Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içinde kalan 367 ada, 4 parsel no'lu taşınmaza davalı kurumca yapılan kamulaştırılmasız el atmadan doğan tazminat miktarının fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik; N.K. için 1.000,00-TL, G.G. için 1.000,00-TL, Z.G. için 1.000,00-TL kamulaştırma bedeli ile N.K. için 500,00-TL, G.G. için 500,00-TL, Z.G. için 500,00-TL geriye dönük 5 yıllık ecrimisil tazminatı talebinin "Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava tarihi olan 29.11.2016 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı taraftan tahsiline karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Kahramanmaraş İdare Mahkemesi: 10.4.2018 gün ve E:2018/307, K:2018/492 sayı ile, kamulaştırmasız hukuki el atmadan kaynaklı kamulaştırma bedeli istemi için ayrı, ecrimisil bedeli istemi için ise ayrı olmak üzere iki ayrı dava dilekçesiyle dava açmakta serbest olmak üzere dava dilekçesinin yenilenmesi gerektiği gerekçesiyle 2577 sayılı

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 5. maddesine uygun bulunmayan dava dilekçesinin, adı geçen Kanun'un 15 inci maddesinin l/d bendi uyarınca, kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren başlamak üzere (30) gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla kamulaştırma bedeli ile ecrimisil bedeli istemleri için ayrı dava dilekçeleri ile ayrı ayrı dava açmakta serbest olmak üzere reddine karar vermiştir.

Davacı vekili yenilediği dava dilekçesiyle bu kez Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içinde kalan 367 ada 4 parsel no'lu taşınmaza davalı kurumca yapılan kamulaştırılmasız el atmadan doğan geriye dönük5 yıllık ecrimisil tazminat miktarının N.K. için 3.000,00-TL, G.G. için 3.000,00-TL, Z.G. için 3.000,00-TL geriye dönük 5 yıllık ecrimisil tazminatı bedelinin Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava tarihi olan 29.11.2016 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı taraftan tahsiline karar verilmesi isteminde bulunmuştur.

KAHRAMANMARAŞ İDARE MAHKEMESİ'28.5.2018 gün ve E:2018/382 sayı ile, Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içerisinde kalan 367 ada 4 parsel sayılı, kerpiç ev ve bahçe niteliğindeki taşınmazın hisseli malikleri olan davacıların, davalı idarece kamulaştırmasız el atıldığından bahisle geriye dönük 5 yıllık ecrimisil bedelinin tazmini istemiyle açılan iş bu davanın görüm ve çözüm yerinin Adli Yargıda açılan alacak davası ile mümkün olduğu gerekçesiyle 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi'nin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 19. maddesi uyarınca, görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın ve Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2016/482 esas sayılı dosyasının Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesinevedosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi'nin, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Süleyman Hilmi AYDIN, Aydemir TUNÇ ve Nurdane TOPUZ'un katılımlarıyla yapılan 22.10.2018 günlü toplantısında:

l-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, idari yargı dosyası ile birlikte adli yargı dosyası da temin edilmek sureti ile 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen şekilde başvurulduğu ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içerisinde kalan 367 ada 4 parsel sayılı, kerpiç ev ve bahçe niteliğindeki taşınmazın hisseli malikleri olan davacıların, davalı idarece 15.01.2010 tarihinde taşınmaza korunması gerekli kültür varlığı şerhi konulmak suretiyle kamulaştırmasız el atıldığından bahisle her bir davacı için 3.000,00'er TL geriye dönük beş yıllık ecrimisil bedelinin Elbistan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava tarihi olan 29.11.2016 tarihinden itibaren isleyecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun

"Kültür Varlıkları" başlıklı 3. maddesinde;

" (Değişik:14/7/2004 – 5226/1 md.)"Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır." şeklinde tanımlanmıştır.

"Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları" başlıklı 6. maddesinde;

"a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,

b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,

c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoklar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir.

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindendir." denilmiş;

"Yapı esasları" başlıklı 18. maddesinde;

"Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde koruma bölge kurulunca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Gruplandırma yapılmadıkça, onarım ve yapı esasları belirlenemez.

(Ek fıkra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup

kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

(Ek fikra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Sit alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

(Ek fikra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

(Ek fikra:14/7/2004 – 5226/9 md.)Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Mahalli idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait koruma bölge kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar.

Ancak,inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri,taşınmaz kültür varlıklarının maliyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

(Ek fikra: 8/8/2011-KHK-648/43 md.) Sokak sağlıklaştırma proje ve uygulamalarına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirlenir." denilmiş;

"İstisnalar ve muafiyetler" başlıklı 21. maddesinde;

"(Mülga birinci fikra: 14/7/2004-5226/27 md.)

(Mülga birinci fikra: 14/7/2004-5226/27 md.)

Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan ve I inci ve II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerine kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığı, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.

(Ek fikra: 14/7/2004-5226/27 md.) Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz. " denilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Köprübaşı Mahallesi sınırları içinde kalan 367 ada, 4 nolu parselde kayıtlı Tarihi Elbistan Evinin tespit-tesciline ilişkin Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün 2.7.2009 gün ve 1729 sayılı yazısı ve Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarının 21.12.2009 tarihli raporu doğrultusunda, Tarihi Elbistan Evinin 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında kültür varlığı özelliği taşıdığı ve korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tesciline, yapının bakımsız ve hasarlı olması nedeniyle ivedilikle güvenlik ve koruma önlemlerinin alınmasına, 24.12.2009 günü 5634 sayı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Korum Bölge Kurulu tarafından karar verildiği; Elbistan Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünün Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne hitaplı 1.11.2011 gün ve 1958-10 sayılı yazısıyla; Elbistan İlçesi,Köprübaşı mahallesi 367 ada 1-2-4 nolu parseller üzerinde yer alan Tescilli Taşınmaz Kültür Varlığı Tarihi Elbistan Evinin 28.10.2011 tarihinde saat 03.19 sularında nedeni belli olmayan yangının çıkması sebebiyle tamamen kullanılamaz duruma geldiği; Elbistan evinin yangında meydana gelen fotoğraflarının, yangın raporu ve olay yerinde tutulan tespit tutanağının yazıları ekinde gönderildiği; söz konusu evin tarihi özelliğinin kalmadığı; can ve mal emniyeti bakımından tehlike arz etmekte olup, yerinde tespitinin yapılması hususunda gereğini arz ettiği; Aynı kurulun 24.11.2011 gün ve 364 sayılı kararında;parsellerde yer alan kültür varlığının yapı grubunun 2. grup olarak belirlenmesine, yapıda mimari özellik gösteren parçaların Müzesi ve Belediyesi denetiminde depolanmasına, yapının mevcut durumunun plan ve cephe krokilerinin çıkarılarak Kurula iletilmesinden sonra Belediyesince maili inhidam durumunun giderilmesine, parselin Ceyhan nehri kenarında toprak kaymasını önlemek amacıyla geçici tedbirlerin alınmasına, kültür varlığına yönelik restitüsyon, rekonstrüksiyon-restorasyon projesi ile istinat duvarı yapımına ilişkin detayların hazırlanarak değerlendirilmek üzere Kurula iletilmesine, bu aşamada can ve mal kaybına sebebiyet verilmemesi için gerekli emniyet tedbirleri alınarak sonucundan bilgi verilmesine karar verildiği; davacılar tarafından 26.6.2012 tarihinde yapılan başvuru ile parsel üzerine 11.10.2011 tarihinde korunması gerekli kültür varlığı olarak tapuya şerh bırakıldığı, parselin kurum tarafından incelenerek şerhinin kaldırılmasını veya kamulaştırılmasını talep ettiği;Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 4.9.2012 gün ve 191112 sayılı yazısıyla 2012 mali yılı kamulaştırma ödeneğinin yetersiz olmasından dolayı sözkonusu taşınmazın kamulaştırılmasının sonraki yıllarda ödenekler ölçüsünde değerlendirilmeye çalışılacağının bildirildiği; davacıların 2013 yılında yaptıkları başvurulara da benzer cevaplar verilmesi üzerine davalı idarenin dava konusu taşınmazlarına hukuki olarak el atmasından kaynaklı olarak tazminat davası açtıkları anlaşılmıştır.

Yukarıda sözüedilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, idarelerin, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleri uyarınca tek yanlı irade açıklamaları ile tesis ettikleri işlemlerle korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirleyerek; yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini idari işlemlerle tespit etmek durumunda oldukları ve anılan yasa maddelerince tesis edilen işlemler uyarınca yapmak zorunda oldukları uygulamaları gerekli zamanda gerçekleştirmemeleri; yani, bu konudaki hareketsizliklerinin de, idari eylem niteliği taşıdığı görülmektedir.

Olayda, davacılar tarafından, hissedar oldukları taşınmazın, aradan uzun süre geçmesine karşın kamulaştırılmadığı belirtilerek, taşınmaza kamulaştırmasız el konulması nedeniyle bedelinin tazmin edilmesi gerektiğinin iddia edildiği;

davanın, bir idari işlem olan karar ve bu karar uyarınca taşınmaza getirilen sınırlama sonucu 2863 sayılı Yasada öngörülen kamulaştırma programlarının veya işlemlerinin zamanında yapılmamasından, başka anlatımla da, idari işlemlerden ve davalı idarelerin yapması gereken kamulaştırmalar konusundaki hareketsizliği şeklinde ortaya çıkan idari eylemlerden kaynaklandığı açıktır.

Bu durumda, davacıların taşınmazının 2863 sayılı Yasa uyarınca mülkiyet hakkına getirilen kısıtlama sonucunda uğranılan zararın tazminine yönelik bulunan davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesinde yer alan "İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları" kapsamında idari yargı yerince çözümlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davanın görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Kahramanmaraş İdare Mahkemesinin 28.5.2018 gün ve E:2018/382 sayılı başvurusunun reddi gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Kahramanmaraş İdare Mahkemesinin 28.5.2018 gün ve E:2018/382 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 22.10.2018 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hicabi	Şükrü	Mehmet	Birol
DURSUN	BOZER	AKSU	SONER

Üye	Üye	Üye
Süleyman Hilmi	Aydemir	Nurdane
AYDIN	TUNÇ	TOPUZ